

bilem Patrem vocet, et quod nomen suum Hugoni archiepiscopo anteponat. Verum familiare est illius ævi hominibus, ut sese illustres viros appellent: et Warinus comes in charta Brivatensi litteris viri nobilis Hildegarii anno III Ludovici Aquitanorum regis ita subscribit: Signum Warini gratia Dei bonæ indolis comiti, rectori (legendum comitis rectoris) ipsius ecclesie, qui hoc consensit. Alia ejusdem generis exempla exstant in eodem Chartario: et in Vita sancti Bonifacii martyris, archiepiscopi Moguntini, Willibalbus sa, uti et Lullum, bonæ industriæ virum appellat. Ad secundum quod attinet, aureis Latino- rum temporibus qui epistolam alteri scribebat, nomen suum semper præponebat alteri, quantumvis esset dignitate inferior. Imo inclinante felici illo litterarum statu Ausonius Burdigalensis, cum metri necessitate Paulino scribens nomen suum postponere cogeretur, factum excusat his versibus:

*Paulino Ausonius. Metrum sic suavit ut esses
Tu prior et nomen prægrederere meum.*

Quamquam idem auctor Theodosio Augusto scribens nomen suum posteriori loco ponit. Sic hodie plerique factitamus: quibus etiam religio est *te tuumque* dicere, summates compellendo.

Pater. Hoc nomine etiam afficiebantur decani monachorum, dicti nonnunquam *proabbates* apud Ekkehardum in Historia sancti Gallensi, illi scilicet qui abbatibus sæcularibus suberant.

(a) Hanc ex Martenio subjicimus. EDIT. PATROL.

A *Præsenti anno Id contigisse reor anno 950 quo homines Ragenoldi comitis quamdam munitionem Rodomensis Ecclesie, super fluvium Vidulam sitam, quam vocat Brainam, furtivo capiunt ingressu. Unde iratus Hugo princeps, ad regem mittit, et rex illo profectus eosdem invasores expellit, ut scribit Frodoardus in Chronico. Isti enim alique bellici motus, qui eo anno acciderunt, agro Suessionensi incommoda multa ascivere.*

Vitam veteranam. Hanc Vitam heroicis metris conditam excidisse putas (a); illa vero quæ *historiali* seu oratorio stylo descripta est, esse videtur ea ipsa quam Nicolaus Rigaltius luce donavit, a Gerardo aliis verbis adornata.

Potestatis vestræ. Ergo hæc Vita scripta est eo tempore quo castrum Braina dominio Ecclesie Rothomagensis subjectum erat. Atqui sub Hugone tertio jam translatum erat ad comites Brainacenses. Ad s perio-rem proinde Hugonem hæc referri necesse e, cujus tempore Heribertus Viromandensis comes castrum istud Rothomagensi Ecclesie subtraxit, testante Frodoardo in Chronico ad annum 931 his verbis. *Interim quidam fidelium Heriberti Remensi ex urbe profecti, quoddam Hugonis castrum super Vidulam, nomine Brainam, quod ipse Hugo ab eqiscopo Rothomagensi tulerat, capiunt atque subvertunt; quam subversionem Gerardus hoc loco præ oculis habuisse videtur.*

ADMONITIO IN SEQUEM S. ROMANI VITAM

(Marten., *Thesaurus Anecd.* tom. III.)

Gerardus, Suessionensis S. Medardi monasterii post medium sæculum x decanus, in præfatione ad scriptam a se S. Romani Rothomagensis archiepiscopi vitam, quam Hugoni archiepiscopo hujus nominis secundo nuncupat, duplicis S. Romani Vitæ meminit, quarum una carmine heroico, altera historico stylo, hoc est soluta oratione, conscripta erat. Sic enim ait: *Modo dirigimus vobis Vitam veteranam heroico carmine editam, ut omnino cunctis notum sit quod nulla inventionum vobis dirigo mendacia. Illam autem quæ historiali stylo depicta est, pro nimia vetustate penes nos retinens, hanc digestam stylo illius ad instar vobis transmitto.* Et eam quidem quam præ nimia vetustate apud se Gerardus retinebat, Mabillonius ipsam esse putat quam Nicolaus Rigaltius luce donavit a Gerardo aliis verbis adornatam. Verum edita a Rigaltio Vita longe recentior agnoscit parentem, Fulbertum Rothomagensis Ecclesie archidiaconum, qui postea circa annum 1130 monasticam in celebri S. Audoeni monasterio vitam professus est. Id quod intelleximus ex ipsius prologo a Rigaltio prætermisso, quem reperimus in manuscripto codice ecclesie Ebrouicensis, ipsius ætate exarato. Veteranam autem Vitam heroici carmine editam quam excidisse dolebant viri eruditi, ex pervetusto codice Rothomagensis abbatie S. Audoeni descriptam, et sua antiquitate merito venerandam, utpote sæculo jam decimo veteranam, nec æquioribus lectoribus, uti speramus, ingratis hic exhibemus.

VITA SANCTI ROMANI

ARCHIEPISCOPI ROTHOMAGENSIS.

Primi Lotharii Francorum tempore regis,
Inter magnificos proceres patresque serenos
Nobilis unus erat, vitæque decentior heros,
Divino notu Benedictus nomine dictus,
Pro fidei meritis felici pignore dignus;
Nam licet augusto rerum sublimis honore,
Regis sive ducum summo polleret amore,
Mente tamen prona servans pia jussa Tonantis,
Illecebras mundi sprexit male ludificantis.

C Quin etiam conjux tali condigna marito
Nomine Felicitas satagebat vivere Christo.
His erat affectus miseris effundere censum,
Quatenus æternum caperent post funera regnum,
Non spem divitiis apponere mox perituris,
Sed quia nullus erat fructus sibi posteritatis,
Posebant ambo munus summæ Deitatis.
Votis instantes respexit ab æthere Christus,
Et sibi devotis dedit exoptabile pignus.

Namque senatori sopito tempore leni
 Angelus apparens facie præfulgidus, inquit :
Pax tibi de cælis sit, vir Benedicte fidelis,
 Gaudia magna tibi spondet Regnator olympi,
 Per me legatum dat munus habere beatum.
 Felicitas felix puerum tibi pignus honestum,
 Nomine Romanum virtutis culmine magnum,
 Qui præsul populi, qui pastor fiet ovilis,
 Signifer Ecclesiæ, præclara lucerna sophiæ,
 Pro meritis summa Deitatis in æde columna.
 Hic erit et nullis æternæ forma salutis,
 Ac commissarum doctor solers animarum.
 His ita prolatis, se reddidit angelus astris.
 Excitus somno quæ viderat inclytus heros
 Uxori retulit : sit gaudens munere Christi.
 Nec mora concepit ; partus feliciter exit,
 Nomine Romanum, quem protulit unda renatum ;
 Qui tonet æterni divino flumine Verbi ;
 Qui tuba cælestis pellens incommoda pestis
 Crimina permundet, rivis pietatis abundet,

Plaudit uterque parens divino munere gaudens.
 Felix auspiciū pueri sibi prætulit ortus,
 Cui pateat dulcis tranquilla per æquora portus
 Et paradisiacus per plurima semina campus :
 Cui detur rutilis ardens diadema berillis
 Post stadii cursum, post vitæ præpetis usum.
 Nunc puerile decus reliquos ac præsulis actus
 Percurrat calamus divino flamine tactus.
 Exterius vernans sed et intus pusio talis
 Nobilium primo nutritur in æde parentum,
 Ut Jacob simplex efflorens indole morum.
 Traditur hinc scholis, sapientibus ac pædagogis,
 Ut tripertitiæ caperet documenta sophiæ.
 Spiritus hunc sanctus ditavit munere tali,
 Ut per magna brevi saperet mysteria Christi
 Quæ rudis ac veteris concludit pagina legis.

Inde palatinam de more vocatur ad aulam ;
 Vestiturque toga magis ardens cælibe vita.
 Intra castra Dei devotus miles haberi.
 Mirantur valde primates totius aulæ
 Ingenium, mores, sensum labiique nitorem
 Per quæ majorem regis percepit amorem.

Interea præsul migravit Rothomagensis,
 Et grex pastoris viduatus morte remansit.
 Unde sibi quærens qui tanto præsit ovili,
 Qui reget Ecclesiam digne, velut assecla Christi,
 Audit Romanum fama vulgante beatum,
 Præ cunctis sanctum, summis virtutibus auctum,
 Optat et exposcit tanto pastore levare,
 Hoc rectore regi, tali gemma decorari.
 Rex ubi Francorum persensit amabile votum,
 Totius occiduae gentis procerumque suorum
 Consilio favit. Quod plebs expostulat audit
 Erga magnificentum summi rectoris amicum.
 Ergo renitentem quamvis pondusque paventem,
 Electum Domini Romanum destinat urbi.

O Christi pietas, qui rerum tractat habenas,
 Ordinat et servat quæ condidit atque gubernat !
 Namque viro Domino, jam portas ingredienti,

A Ut Salvatore dudum Solymam venienti,
 Obvia processit pia plebs cum laudibus omnis.
 Utque magis stupeas, Domino præconia reddas,
 Qui vir effari poterant, divinitus acti
 Voce simul clara pueri modulandur, Hosanna,
 Qui benedicte venis clamantes nomine Christi.
 Dulce canunt carmen, quod par cautaverat agmen,
 Cum tibi nata Sion humilis rex atque modestus
 Non Pharaonis equis graditur, nec curribus altis,
 Sed veniens asino, cui servit cælicus ordo,
 Cum pecus exiguum, petulans, ignobile brutum,
 Quo spirat mundus gestaret nobile pondus.
 Hæc regem pacis decuit processio talis,
 Ut sibi cum palmis, non cum crudelibus armis
 Plebs exiret ovans, flores ramalia portans.

B Quæ vitæ sertum signant regale tropæum,
 Quo moriens mortem victor pessum dedit hostem.
 Sic insons vita Romanus ab indole prima.
 Cœlitus eligitur, divina laude potitur,
 Quem Deus assumens tanquam sub tegmine lumen,
 Cogit ad exemplum cunctis lucere pereum [i. e. ævum]
 Ardeat ut vera Christi fulgore lucerna ;
 Nec consummetur, defectum vel patiat,ur,
 Irradietque domum non exstinguenda per eum.

Ergo Dei servo sicut sacer expetit ordo
 Invito quamvis datur infula pontificalis ;
 Digne sacratur, pastoris sede locatur.
 Tripudiant omnes præsertim Rothomagenses,
 Grex ovium Christi plaudit sub præsule tali,
 Qui Domino cæli se tota mente subegit.
 Terrea contemnens, nil præter commoda quærens :
C Cætera distribuens, sibi frugis, largus egenis ;
 Hostis avaritiæ, quæ pessima regnat ubique,
 Quæ gravat hunc mundum cælos ne possit adire.
 Non exstinguibilis roguis ardens, tristis herinis,
 Omnibus hoc vitium vibrat lethale venenum :
 Prælatos stimulat, subjectos denique pulsat ;
 Ecclesiam vastat, populares undique mactat :
 Immutat mores, indignis præstat honores :
 Nobilis et clarus subito vocitatur avarus,
 Vertigo pridem, quem fecerat una Quiritem,
 Sed furiosorum non vis pepulit dominorum,
 Subjectus vitiis, vinclis oppressus iniquis,
 Et quamvis subito sit iudex tristis agaso,
 Sit pollens rebus, tamen exit crimine servus.
 -Humanas leges regina pecunia tractat,

D Et quod lugendum gravius multumque dolendum,
 Ipsa potestates corrumpens spirituales,
 Crebro sacrucolis infert discrimina mortis.

Præcipue multos, quos dicunt simonianos,
 Invadit penitus flammante cupidinis æstu.
 Ordinat hos nummus, non vitæ nobilis actus ;
 Servat ovile lupus, captat divina malignus,
 Dæmonis ex nido quem protulit atra cupido,
 Evolat, alta petit. Facit hoc absentia Petri.
 Nam credo rueret, si Cephass proximus esset.
 Contra Romanus arcem pontificatus,
 Quem pia plebs omnis decreta tenens pietatis,
 Jejans, vigilans, votis enixius instans

Cœlitus obtinuit, sicut prædixerat olim,
 Ejus mellifluum præconans angelus ortum.
 Historiam cujus satyra repetamus omissa.
 Ne quod amor scribit livori deputet hostis,
 Cum sit peccatum non fraudes hypocritarum
 Pro dono linguæ saltem mucrone ferire,
 Et nimium fœdam Cayphæ reprobare cathedram.
 Taliter electum divinitus atque sacratum
 Pontificem sanctum, digno cultu venerandum,
 Rothomagi cives adeunt consulta petentes,
 Suppliciterque rogant, sua sic discrimina narrant :
 Sancte Pater, nobis instat sævissimus hostis,
 Plurima damna ferens, penes urbis mœnia degens.
 Est ibi nam castrum, murali robore firmum,
 In quo fœdarum domus atra latet meretricum,
 Fornicibus variis cæcis obstrusa latebris.
 Illic obsceni rivales seu parasiti,
 Vel quos impuri juvat ingluvies Epicuri.
 Sorde lupanari semper sitiunt maculari.
 In medio castri patet arca more theatri,
 Quo fanum Veneris titulus spurcæ mulieris
 Falso frequentatur, scorti species veneratur.
 Subter hians antrum penitus tendens in abyssum,
 Faucibus angustum tanquam Stygiale profundum
 Non valet attingi, nullo visu penetrari :
 Claustra vel hos aditus potuit perfringere nullus ;
 Tanta malignorum vis est ibi dæmoniorum.
 Altera, Sancte, tuis par est irruptio mortis.
 Nam Sequanæ vastum patimur discrimen aquarum,
 Dum contra morem metam superando priorem.
 Alveus exundat, late confinia vastat,
 Ædes subvertit, parvos et ad ubera perdit,
 Exitium multis infert et damna salutis.
 Inde dolor, planctus, mœror non cessat amarus,
 Casibus in tantis quos impetus ingerit annis,
 Talibus ærumnis affligimur atque periculis.
 De cœlo nobis nisi stillet fons pietatis,
 Quæ relevet miseros urbem lutulenda libido
 Ad similes Sodomæ pœnas trahet usque Gomorrhæ.
 Sed tua, Sancte, manus, solidat quæ debilis artus.
 Monstra cruenta fugat, diva virtute coruscat,
 Expuat hanc labem, Babylonis subruat arcem.
 Talibus auditis, Romanus præsul herilis
 Exorat Christum, totius egentis asylum,
 Pareat ut afflictis veluti quondam Ninivitis ;
 Avertat et mortem, bonitatis conterat hostem.
 Ergo dux fidei mores ad loca perniciosi.
 Et contra fortes proprias ad bella cohortes,
 Psalmicines ex more greges, reliquosque fideles,
 Cum crucibus sacris, cum pignoribus pretiosis.
 Sic castrum subiens, divinaque spicula figens,
 Fanum destruxit, labyrinthi claustra revulsit,
 Idola contrivit, funesta sacella removit,
 Spureitiique locum purgavit dæmoniorum.
 Territus exsanguis vis illico perdidit anguis
 Ad Christi labarum quo deposuit dominatum.
 Ut quondam Josue Jericho bellator in urbe
 Officiis laudum magno clangore tubarum
 Mœnia subvertit, munimina quæque subegit :

A Sic Israelis noster dux ille fidelis,
 Cinctus utrisque choris divina laude canoris,
 Delubra fudit humi, quibus exitium fuit humi.
 Inde potens meritis antistes flumen adivit,
 Stipatus nitidis reliqua cum plebe ministris,
 Armatusque fide calcantis in æquore Petri :
 Per nomen Triadis, per virtutem Trinitatis,
 Perque crucis signum, quod submovet omne no-
 civum,
 Imperat ut staret, nec ad ulteriora mearet,
 Quem tenuit primum repetens ab origine cursum.
 Paret huic fidei natura fluens elementi,
 Atque sinum repetit, nec ripas fluminis exit.
 Hoc siquidem facto renitet sanctissimus archos,
 Non impar Josue, cujus memoravimus ante,
 Qui Domino cœli devotus mente fideli
B Debellans hostem jussit subsistere solem,
 Donec inexhaustis acies consumeret armis.
 Par virtus radiat quamvis distent elementa.
 Nam si jussisset ratio vel causa fuisset,
 Sicut et unda fluens, sol ipse per ardua currens
 Redderet obsequium, nec abesset præclue signum.
 Urbs ita salvatur, tantisque malis spoliatur,
 Fertilis et pleno ridet sibi copia cornu,
 Mors fugit, hostis abest, aqua stat, devotio gaudet ;
 Præsul in Ecclesia plaudit præconia digna.
 Christus adoratur, quo vis inimica fugatur,
 Virgo laudatur per quam Cytheræa crematur,
 Prostibuli cornum decus hoc abolevit amœnum.
 O felix nimium meruit quæ gignere Christum,
 Munda ferens mundum, sed mundificata per ipsum ;
C Virga gerens florem, capiens sed flore virorem !
 Virgo mater ave, tanta redolens pietate,
 Quanta laude micat, et sanctis altior exstas,
 Inclyta præ cunctis carnali stemmate functis,
 Per te gaudentem pia protege cœlitus urbem.
 Ne judex feriat, gladium suspende minantis.
 Ne damnet miseros, iram compesce Tonantis.
 Prima Deo præsens mediatrix esto tuorum,
 Spem veniæ referens, ne labe ruant vitiorum.
 Stella maris, portus, pigmentis conscius hortis,
 Fluctibus e mundi trahe nos ad littora pacis.
 His ita digestis, ad cœtera progrediamur,
 Ejus ut in sancto laudare Deum mereamur
 Ut vir apostolicus, cœlestis regis amicus,
 Reddidit immunem paganis ritibus urbem,
D Fecit et incolumem cives sperare salutem,
 Inde movens gressus, it per loca pontificatus,
 Plebibus æterni dispergens semina verbi.
 Proponit cunctis simul et pigmenta salutis,
 De spe cœlesti, nec non absinthia legis
 Sontibus æternæ minitantis amara gehennæ.
 Doctus et ingenio pallentes radere mores,
 Ut rationis erat, baculum clavamque ferebat,
 Hunc civibus præbens, hac in prædonibus utens.
 Ergo festinans diocesis et abdita lustrans,
 Repperit erroris monimenta nefanda prioris,
 Et cariosorum quædam simulacra deorum,
 Quæ Jovis incesti, vel Apollinis, atque Dianæ,

Vulgus adhuc stolidum vano censebat honore,
 Orgia rite colens, et vota nefaria solvens.
 Tunc sacer infremuit, lucos et delubra fregit.
 Idola combussit, priscae vestigia fraudis
 Funditus abjecit, fudit, contrivit, abegit,
 Sordibus abrasis, Christi nova templa locavit,
 In quibus ante locis erat ara superstitionis.
 Prædicat esse Deum sincera mente colendum
 Omnia qui fecit, non quæ manus idola finxit.
 Qui nos formavit, non quod faber effigiavit,
 Marmore, vel gypso, cupro radiante, vel auro.
 Dissertit agresti populo mysteria Christi,
 Qualiter Omnipotens divino numine pollens,
 Compatiens servis licet ad sua jura protervis,
 Quos tenuit torquens ferus hostis, acerbus et hor-

Venerit in mundum tenebris et morte profundum :
 Et sine labe caro factus de Virginis alvo.

Pertulerit mortem patiens, ut vinceret hostem,
 Fregerit infernum, faciens penetrabile cælum,
 Terrigenis cunctis si servant dogmata lucis,
 Atque fidem teneant, nec ad idola colla reflectant,
 Hæc et plura docens, et quæque salubria promens,
 Abstulit errorem, deitatis et auxit honorem.
 Interea doctor præclarus et archipolites,
 Moribus ut sanctis decus ornet pontificale,
 Ad ritus Aaron typico cultu decoratur,
 Offerat ut digne summo libamina Patri.
 Namque virum poderis contextit linea vestis,
 Assidue proprii moderantem corporis artus.
 Sub Sarai virga ne forte superbiat Agar.
 Hanc bene, castigat dure, premit atque fatigat,
 Esurie frangit, multis sudoribus augit,
 Ut cognoscat heram, timeat lasciva severam,
 Pareat instanti, collum subigat dominantî.
 Qua virtute bona pollens in agone corona
 Tripudiat victor, mœret per tartara lictor,
 Et jacet enervis quæ non valet esse rebellis,
 Pectoris e solido penitus depulsa libido.
 Hinc rationali decoratur judiciali,
 Pontificis sacro vitiis in pectore nexo,
 Quo hissenorum sunt scripta vocabula patrum.
 Mentis splendorem decus hoc notat atque pudorem.
 Quo Domino cæli studio conjuncta fideli,
 Huc sibi præsentem retractat cuncta videntem,
 Illius ad vultum qui nil dimittit inultum,
 Continet omnimodis ratione volumina cordis,
 Castigans trutina, si quid subrepserit infra.
 Sedulo sanctorum rimatur facta priorum,
 Ad specimen quorum pulchra nitet indole morum,
 Israel ut quondam fleuit Babylonis ad undam,
 Nempe Sion memorans, quam sit jucunda recordans
 Optima gemmarum rivos ducit lacrymarum :
 Ad bona cœlorum fingens acies oculorum,
 Noctes atque dies hos pectoris elicit imbres.
 Sæpe Redemptoris meminit multique doloris,
 Quod gemit et plorat, sitit, esurit atque laborat.
 Pro servis Dominus patiens indigna benignus,
 Traditur, arctatur, colaphos subit, exalatur,

A Perpetiens lethum, prælibat fel et acetum,
 Morti vita datur, qua mors devicta fugatur.
 Hæc in mente gerens, istis cruciatibus hærens :
 Fit sibi jucundum cordis lacerare profundum.
 Proferat ut fluctus oculis, suspiria, luctus ;
 Abluit his, mundis maculam de gressibus undis,
 Pulcher adhuc habitus tegit hunc, humeralis amictus
 Prætendens specie reverendi præsulis actus.
 Cuditur hic aurum, sit mens ut pontificalis
 In cunctis sapiens, sit consilio specialis,
 Cauta, pudica, gravis, solers, moderata, suavis,
 Ut sit revera Domini symmista sacerdos,
 Sæpius interno perstringens lumine cœlos,
 Sit lux, eximie thesaurus et arca sophiæ,
 Qua rudis ac veteris tractet mysteria legis.

B Purpura regalis tanti decus auget honoris,
 Obtinet a Christo, quoniam diadema decoris,
 Cui sceptrum baculus, rector vigilans animarum
 Quastrabit ad regnum, satrapas spolianstenebrarum.
 Libertas fidei datur his a præsule Christi.
 Atque jugum Satanae tactu putrescit olivi.
 Hinc notat aërii hyacinthina forma coloris,
 Suspirans Christum quo præsul dirigit arcum,
 Quo fugit mentem cœlestia prorsus aventem :
 Quo pia vota precum libamina sacra diatim
 Pontifici desert, qui solus crimina delet.
 Addit bis tinctum super his lex pristina coccum,
 Qui plane gemini pignus designat amoris,
 Bis qui rite datus sit dilectio fratris
 Casta, serena, decens, divino nectare fervens,

C Consolans miseros, visens in carcere tentos,
 Compatiens ægris, tribuens solamen egenis.
 Inde docendo fidem de cœlo mittitur idem,
 Diligat ut summum pia mens super omnia Patrem
 Quo seraphim more flagrans deitatis amore,
 Ut sitiens cervus fontem vehementer anhelus
 Concupit, exoptat, desiderat, ardet et orat.
 Ut mulier lympham, fidei quæ reperit undam,
 A se projecta vitiorum sponte lagenâ,
 Ornatus summa byssus nitet inde retorta,
 Pontificis mentem designans labe carentem ;
 Quam decorans ambit toga candida virginitatis
 Ut lux solaris cum mane refunditur arvis,
 Aurea regalis virtus micat integritatis,
 Ut rosa flagrescens, ut thus et aroma liquescens

D Pullulat et redolet, secundo germine pollet,
 Factus nostra caro Deus exit Virginis alvo,
 Ut placeat nobis hæc dictatur pudoris,
 Qua quis vestitur, decus imperiale meretur,
 Colla terens hostis, captat diadema decoris
 Lamina fronte micat lapidum fulgore corusca,
 Pileus et nitidos stringit de more capillos.
 Nam pia mens, animæ summa quæ præminet arce.
 Constans et stabilis, non fluxa, vagans, et inanis,
 Virtutum gemmis ut opus resplenduit auri.
 His vestimentis typica ratione politis
 Ornatus sacram stabat Romanus ad aram
 Sacrificans Agnum qui mundi crimina tollit,

Ante diem sacrum quo plebs nova Christicolarum
 Dulce colit Pascha, quo gaudens transit ad astra :
 Hic athla Dei, quamvis sibi sedulo parcus,
 Tunc magis urgebat confecti corporis artus,
 Excubiis instans, precibus, rivis lacrimarum,
 Hostis et insidiis curas adhibens animarum.
 Jamque dies pacis populique reconciliandi
 Venerat, et sacram turbis impleverat aulam,
 Tunc pius antistes fletus dabat uberiores,
 Inter lugentes, inter sua crimina flentes,
 Atque piis precibus veniam poscendo reatus,
 Plebes absolvit, oleum chrismate sacravit.
 Clerus at incaute minus illud providus omne
 Dividit ecclesiis, vix una superfuit illis
 Ad lavacri morem retinens ampulla liquorem.
 Tertia cumque dies venerabilis emicuisset,
 Gaudia magna ferens, imis cœlestia jungens
 Phœbus et accelerans jam, (1) nonam clauderet ho-

[ram,

Præsul ad officium sanctus processit agendum
 Hinc inter sacræ dum per solemnia missæ
 Fontibus astaret lavacrum quo sanctificaret,
 Vas jubet afferri sacrum chrismale ferentis.
 Forte sed impræceps turba stipante minister,
 Dum pede festinat, ne pontifici mora fiat,
 Labitur e manibus, fractum vas evacuatur,
 Pene vorax omnem quin hausit arena liquorem.
 Fontibus astanti res est ut cognita patri,
 Nil ex hoc trepidus, fidei sed robore firmus,
 Fragmina parva legens, ad Christum brachia ten-

[dens,

Membra solo sternit, devota precamina fudit ;
 Exorans illum qui fractum cardine mundum
 Mirifice reparat, proprium fudendo cruorem,
 Ut reddat mœstis quod diruit æmula pestis.
 Quid morer in verbis? ad nutum Cunctipotentis
 Ecce reformatur, resolutum consolidatur
 Vas illud vitreum velut ante liquore refertum.
 Sancte Pater, famulos peccati labe solutos
 Consolida, repara, subeant ut fortiter astra.
 Qui te pontificem magnum statuens et herilem
 Cœtus ornavit virtutibus et solidavit,
 Dirigat hanc trepidam quæ nunc tenet alta carinam,
 Ut bene curramus, nec in his scopulos subeamus.
 Hic pater apprime Christi succensus amore,
 Sæpe theoreticam cuperet cum ducere vitam,
 Ut grave sensit onus, curas et pondera rerum,
 Ad requiem pacis properans in fine dierum,
 Nempe Sion recolens, Solymæ speciosa revolvens,
 Exilium flebat, patriæ jucunda petebat.
 Quadam namque die præsul sanctissimus iste,
 Annua dum sacræ celebrat solemnia missæ,
 Hostia viva Dei, templum venerabile pacis ;
 Dumque polis inhiat veluti suspensus ad alta,
 Ima supergreditur, seraphin ardore crematur.
 His intendenti, libamina sacra ferenti
 Apparet Domini super aram dextera Christi,

(1) Sabbato sancto ante horam nonam, quæ
 nostræ tertiæ pomeridianæ-respondebat, ad officium

A Dextera virtutis, pacis veræque salutis
 Ad speciem solis resplendens luce decoris,
 Quæ paradisiacam vocat hunc elementer ad aulam,
 Dextera namque piam signat super æthera vitam,
 Pacificam, pulchram, nitido fulgore coruscantem.
 Hanc amplexantur qui læva non spatiantur,
 Qui subigunt istam fragilem simul ac fugitivam.

Postquam vir Domini mysteria sacra peregit,
 Agmen justorum jubet accersire virorum,
 Cœlica visa refert, ac leniter inde subinfert.
 Discite, filioli, patris ultima ; jamque valet,
 Excessumque meum prece sacra protegitote ;
 Quem jam cœlestis vocat ad se gratia regis,
 Ut tandem proprii ditet mercede laboris.

B Vos tamen admoneo nunc, fratres, ista silete,
 Hujus et oromatis, quæso, secreta tenete ;
 Donec vas luteum, seu corporis hoc tegumentum
 Matræ terræ cogat natura referre.

Extemplo gelidus totos pavor occupat artus,
 Auribus ut sonuit tanti sors extrema patris,
 Quorum mœrorem compescuit atque dolorem ;
 Sal, favus, eloquiis prudens, et ad omnia mitis.
 Ad patriam sanctus Domino miserante vocatus,
 Instanter vigilat, corpus sudore fatigat,
 Præstolatur herum velut a thalamis rediturum,
 Ut cita pulsanti reseret sua limina patri,
 A mundi strepitu semotior atque tumultu,
 Arcius in cella ditatur cœlibe vita.

Lividus hæc hostis cernens dolet omnibus horis.
 Calcibus attritus reverendis hic basilicus
 Ingemit iratus, furiisque novis stomachatus,
 C Sibilat exsanguis, fano spoliatus et aris.
 Insidias, fraudes alias molitur, et artes,
 Exerit ingenium, tenditque libidinis arcum,
 Quo jam Samsonem, quo perculerat Salomonem,
 Pectora debilitatans, mulieris amore sagittans.
 Ergo dolore fremens cujus sacer obruit arcem
 In Veneris specie vafra se colligit arte,
 Mendicam simulans, et præsulis atria lustrans,
 Errando clausæ sero petit abdita cellæ,
 Limine stat plorans, sic illum flebilis orans :
 O pater, o pater, o sanctæ pietatis amator,
 Urbis præsidium, totius egentis asylum,
 Hospitium miseræ præstans, inopi miserere.
 Pande fores tecti, vicinam subripe morti,
 Quæ vaga, quæ nuda, quæ languida sum peritura.

D Huc agor infelix immani frigore, nimbis,
 Bruma terit membra, glacies secant aspera plantas
 Vis angit Boreæ, tetra premor anxia nocte.
 Si saltem trita, si cum perone lacerna
 Texeris hanc nudam, gelido jam rose solutam
 Igne parum foveas, intra tua limina pascas.
 Quæ dabitur justis, tu non mercede carebis.
 At pater hæc surda capit aure susurria multa,
 Et contactalis refugit consortia talis.

Pestis ad hæc dirum rumpens a pectore luctum
 Altis ingemuit ; planctus, ululamina fudit.

non conveniebant, nec antequam stella appareret
 in cœlo, missam incipiebant.

O pater, o custos, ubi nunc tua sollicitudo,
 Quam debes ovibus quas commisit tibi Christus?
 De grege quem servas perit ecce doloribus una,
 Ni modo subvenias, morior, tua, pastor, ovilla.
 Si morior, qualem pro me reddes rationem
 Ante Dei vultum cum nil laxabit inultum?

Hos pater ad fletus pietatis viscere motus,
 Exceptit tandem lauculentum nescius hostem.
 Pestis ut intravit prunis calefacta resedit,
 Dilatans crimen flavum mentita colorem,
 Denudat pectus, si possit flectere sensus.
 Candidior renitet, gestus et ludicra miscet,
 Tela sacerdoti verbis jacit illecebrosis.
 Omnia molitur, nec cor regale feritur;
 Stat vehemens adamas nulla penetrabilis arte,
 Nec petra mollescit quæ Christo prorsus adhæsit.
 Angelicis armis siquidem munitus ab astris.
 Signa crucis vibrat, quo pilo fortiter acta
 Diffugiendo vagas evanuit umbra per auras;
 Fetida per totam relinquens vestigia cellam.
 Ille Dei natus, quem Virginis edidit alvus,
 Semper Romanum tanta fecit indole clarum.
 Ut nequeat labi nulloque modo violari.
 Cursus horarum Phœbo peragente suarum
 Venerat ad metas jam sancti præsulis ætas,
 Christi splendifera quas noverat indice dextra,
 Ut mercede bona gauderet vespere hora,
 Mystica cultorem habuit quem vinea fortem,
 Non torpore pigrum, nec ab æstu desidiosum,
 Quem pudor angelicus decor extulit integritatis
 Ut vas muditiæ templum fieret deitatis.
 Hac etenim virtute refulsit ab indole prima
 Qua domuit carnem quæ luxu vergit ad ima,
 Ut manibus puris et mundo corde beatum
 Semper adorandum libaret dulciter Agnum.
 Unda polo gaudens, et tala cyclade plaudens,
 Cantat dulcisonus pro virginitate melodus.

Peste philargyriæ caruit rivus pietatis,
 Gressus debiliū, manus aurea, cultor egentum,
 Quidquid erat census inopum dispersit ad usus,
 Liber ut exiret sine labe beatus obiret.
 Cumque suprema dies sibi jam vicinior esset,
 Et fragiles artus febris diuturna teneret,
 Plebibus accitis, et in unum rite coactis,
 Ecclesiæ famulis profert monitoria pacis:
 En, ait, a Christo, cui supplex corde benigno
 Hactenus obsequium, pro posse dedi famulatum,
 Invitatus eo, communi sorte resolver.
 Quocirca monco, quos nunc ex parte relinquo.
 Ut maneat vobis pax et concordia morum,
 Quæ fidei signum, fons est et origino honorum.
 Juncta sibi teneat dilectio corda dualis,
 Qua veluti geminis ad cælum tenditur alis.
 His partibus lignis conloquitur aurea vestis,
 Integra quæ durat nulla resolubilis arte.

A E regione sudes dextra lævaque locantur,
 Ut tibi quod fieri cupias, quod jure rependi,
 Hoc aliis facias: quod nolis quodque recusas,
 Nec facias alii. Sic mentes gratia jungit,
 Sic Domini sacram digne venietis ad aram,
 Dulcis et angelicæ sumentes fercula vitæ.
 Hac et plura monens, verborum nectare promens,
 Obsecrat, hortatur, regaliter ut gradiantur
 Per fidei normam, nec ab æquo calle recedant,
 Justos emeritæ qui ducat ad atria vitæ.
 His prælibatis, cunctis dans oscula pacis,
 Summo pastori commisit ovile regendum,
 A se collectum, proprioque cruore redemptum,
 Ut sibi conservet quos condidit, atque gubernet,
 Hostis ab insidiis præmuniat atque sagittis
 B Hinc ubi vivificum corpus sanctumque cruorem
 Digne percepit, qualem de fonte recepit,
 Inter vota precum, suspiria longa clientum
 Reddidit æthereis animam cum pace catervis,
 Quam speciosa phalanx assumens cœlicolarum
 Detulit ad cælos cum laudibus harmoniarum.
 Aurea Jerusalem valvas sibi pandit et arcem,
 Qui penitus sprevit Babylonis ab indole fascem.
 Intrat apostolicum felix collega senatum
 Cum quo iudicii scandit sedile beatum,
 Fortis in adversis cum cœtu martyriali
 Jure coronari palma meruit decorari.
 Emicat in castris ut phœbus virginitatis,
 Centuplicem fructum quia protulit integritatis.
 Excessu patris simul omnes mœstificati,
 Exsequias solvunt, tumulo pia membra recondunt.
 C Præsulis ob meritum Rothomagus gaudet in ævum
 Assidue cujus pretiosos excolit artus,
 Huic Audoenus successit pontificatus.
 Non minus insignis, sol ardens, fulgur, et iris,
 Thus redolens, cedrus, nux, myrtus, oliva, cypressus,
 Pacis consilium, patriæ totius asylum;
 Francia quo vigit, quo tota Neustria fulsit,
 Sanctorum castris tanquam fulgentibus astris.
 Hujus et extremos perlustrat fama Britannos;
 Hoc Græcus resonat, promulgat et aurea Roma,
 In qua dux fidei dum totus in ardua cœli
 Psalleret intentus decachordo carmina plectro,
 Angelicæ vocis responsum cœlitus hausit.
 Sed quia magnifici patet hujus vita patroni
 Alterius studio prosa metroque polito,
 D Hic breviter tectum concludam sine libellum.
 Non tamen hoc sancto carmen sine senore scribo,
 Sed precor, imploro, totis et nisibus oro
 Ut mihi Romanus sit ductor ad æthera sanctus.
 Lintre licet parva sulcantes æquora magna
 Remigio sancti, non ulla pericula passi,
 Scillæosque canes illæsi prætereuntes,
 Venimus ad portum. Sit laus Domino dominorum,
 Sit sine fine decus, qui regnat trinus et unus.